

Honderd jaar Haagse Vogelbescherming, Hoe nu verder?

BAC
Loes Holierhoek, Wim Kooij, Boudewijn Schreiner,
Veronica van Berkel, Martin Lok en Foeke Zeilstra.

Den Haag, 23 mei 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Uitgangspunten	4
1. Kerntaken	4
2. Diversiteit en gezamenlijkheid.....	4
3. Sterkten en zwakten.....	4
3. Advies voor het te voeren beleid	6
1. Paraplu functie.....	6
Advies.....	6
Concrete aanbevelingen.....	6
2. Expertfunctie uitbouwen	7
Advies.....	7
Concrete aanbevelingen.....	7
3. Actief beschermen.....	7
Advies.....	7
Concrete aanbevelingen.....	8
4. Intensiveer contacten met overheden	8
5. Promotie van het plezier van vogels kijken en beschermen.....	8
Advies.....	8
Concrete aanbevelingen.....	8
6. Doelgroepen	9
Advies.....	9
Concrete aanbevelingen.....	9
7. Vogelrustgebieden	10
Advies.....	10
Concrete aanbevelingen.....	10
8. Interne organisatie + financiën	10
Advies.....	10
Concrete aanbevelingen.....	10
Tot slot...	11

1. Inleiding

De Haagse Vogelbescherming e.o. (HVB) bevindt zich op weg naar het honderdjarig bestaan in een positie van kracht. De verschillende commissies zijn goed bezet, er zijn 11 vogelrustgebieden in beheer, Vogelopvang de Wulp functioneert goed, er wordt gewerkt aan een Stadsvogelatlas, de vereniging is kapitaalkrchtig en het ledenaantal groeit gestaag. Vogelopvang de Wulp kan rekenen op een grote groep actieve vrijwilligers en de professionalisering zet door. De Vereniging voor Vogelopvang 's-Gravenhage e.o. zoals de officiële naam van de HVB luidt, viert in 2025 haar 100-jarig bestaan. Een jubileumcommissie treft voorbereidingen voor een feestelijk jaar.

De vereniging staat, zoals alle verenigingen, ook voor uitdagingen in een snel veranderende wereld. Dit beleidsadvies richt zich op het behoud van de positieve ontwikkelingen tegen de achtergrond van actuele maatschappelijke vraagstukken, zoals de klimaatcrisis, bouwverdichting, bevolkingsgroei, vergrijzing en digitalisering.

Dit rapport geeft handvatten voor het verenigingsbeleid in de periode 2024- 2035. Bij het opstellen van dit rapport is rekening gehouden met de opvattingen, wensen en gevoelens van degenen die bij het beleid betrokken zijn.

Voorafgaand aan het schrijven van dit BAC-rapport is input verzameld van een diverse groep betrokkenen: leden van de HVB, externe experts en pleitbezorgers van de HVB en vertegenwoordigers van andere verenigingen met aan de HVB verwante activiteiten.

Leeswijzer

Dit rapport beschrijft allereerst de uitgangspunten die als basis zijn genomen. Daarna gaat het rapport in op de volgende onderwerpen: de positionering van de vereniging, de doelgroepen, de vogelrustgebieden en de interne organisatie. Daarbij wordt steeds de richting voor het te maken beleid geadviseerd en worden concrete aanbevelingen gedaan.

2. Uitgangspunten

1. Kerntaken

De kerntaak van de HVB is het beschermen van vogels in het wild in Den Haag en omstreken, zoals vastgelegd in de statuten. Deze kerntaak dient als leidraad voor verdere ontwikkelingen en acties.

2. Diversiteit en gezamenlijkheid

De vereniging kenmerkt zich door een verscheidenheid aan activiteiten voor verschillende doelgroepen. De HVB is een vereniging van en voor alle leden. De verschillende commissies kenmerken in grote mate de vereniging. Deze diversiteit is de kracht van de HVB.

Om slagvaardig te kunnen opereren en het draagvlak voor de vereniging in de buitenwereld zo groot mogelijk te laten zijn is het van belang dat de vereniging zich als één geheel positioneert. Dit neemt niet weg dat de verschillende commissies binnen de vereniging verschillende doelen en interesses nastreven. Het een sluit het ander niet uit en de verschillende activiteiten versterken elkaar. De commissie avond in november 2023 waarbij de kruisverbanden tussen de commissies en de wens tot samenwerking duidelijk naar voren kwamen, is een goede illustratie hiervan.

3. Sterkten en zwakten

Sterkten

- a) Een duidelijke en relevante hoofdoelstelling: Vogels in het wild beschermen in Den Haag en Omstreken (doel volgens statuten).
- b) Een lange en roemruchte geschiedenis van bijna een eeuw.
- c) Een eigen tijdschrift: De Wulp. De Stadsvogelatlas is in wording.
- d) Een goedlopend excursie-, cursus- en lezingprogramma.
- e) Vogelopvang De Wulp wordt professioneel gerund en krijgt hulp van een grote groep actieve vrijwilligers.
- f) De Vogelrustgebieden met voor elk gebied een beheerder c.q. contactpersoon.
- g) Het jaarlijkse broedvogelinventarisatierapport.
- h) Het ooievaarsringproject.
- i) Het MUS-project.
- j) Nederlands beste trekvogelpost De Vulkaan en ook Vogelringstation Meijndel liggen binnen het werkgebied van de HVB.
- k) Waardevolle vogelrijke duingebieden (Meijndel, Solleveld, Westduinpark) als onderdeel van Nationaal Park Hollandse Duinen eveneens.
- l) De HVB heeft een gezonde financiële basis.

Zwakten

- a) De HVB heeft een nauwe positionering met focus op alleen vogels. De doelstelling ‘Vogels in het wild beschermen in Den Haag e.o.’ kan echter alleen optimaal worden verwezenlijkt op basis van niet alleen een grondige kennis van vogels, maar ook die van de leefomgeving - het ecosysteem. Denk aan de enorme invloed van de komst van de vos op de grondbroeders als de zilvermeeuw en de wulp en ook de desastreuze invloed van konijnenziekten op vogels van het open duin als de tapuit. Relevante kennis van het ecosysteem is wel fragmentarisch aanwezig binnen de HVB maar voornamelijk daarbuiten.
- b) Een aantal deskundige Haagse vogelaars zijn geen lid van de HVB of hebben daarmee geen nauwe banden. Zo is de Vogelwerkgroep Den Haag geen onderdeel van de HVB maar zou dat wel moeten zijn. Deze werkgroep omvat (oudere) jongeren en heeft een eigen (niet levensvatbare) website. Ook de trektellers van De Vulkaan en sommige inventarisatiegroepen, zoals die voor Solleveld, opereren grotendeels onafhankelijk. Ze lijken overigens uitstekend te kunnen functioneren zonder de HVB maar genieten weinig tot geen bekendheid buiten eigen kring. Een probleem is dat deze werkgroepen potentieel wel veel kennis kunnen bieden aan de HVB maar het omgekeerde is minder het geval.
- c) In tegenstelling tot naburige natuurverenigingen zoals die van Noordwijk of die van de Noordelijke Delta is de natuurbescherming in Den Haag sterk gefragmenteerd. Fragmentatie hoeft geen probleem te zijn wanneer er voldoende interactie en samenwerking met relevante organisaties bestaat. Daarbij is een leidende rol van een organisatie belangrijk.
- d) Actief in Den Haag behalve de HVB zijn o.a.:
  - AVN (Algemene Vereniging voor Natuurbescherming voor ‘s-Gravenhage en omstreken) met een ledental van rond de 4000. AVN bestaat in 2026 ook 100 jaar. Kwartaalblad: Haagwinde. Adri Remeus is vicevoorzitter en portefeuillehouder, Reinder de Boer is eveneens een portefeuillehouder. Beiden zijn ook lid van de HVB.
  - KNNV Den Haag (250 leden maar met een sterk verouderend ledenbestand) met o.a. de werkgroepen vogels (slechts 12 leden), insecten, bomen en planten. Een zoogdierwerkgroep ontbreekt.
  - De Vogelwerkgroep Den Haag (35 leden),
  - De trektellers van De Vulkaan (geen formele organisatie maar wel zeer actief)
  - Stichting Vogels Veilig in Meijndel; Vogelwerkgroep Meijndel en VRS Meijndel.
  - Waterwin- en distributiebedrijf Dunea heeft biologen in dienst en beheert uitgestrekte duingebieden.
- e) De HVB zou als grote organisatie een belangrijke rol kunnen en moeten spelen. Om een sterke positie binnen de Haagse regio te verwerven dient de vereniging door te evolueren naar een expertorganisatie niet alleen op het gebied van vogels maar ook van de natuur in de leefomgeving in het algemeen, in ieder geval voor zover relevant voor vogels.
- f) Allochtone groepen zijn in de HVB ondervertegenwoordigd. Op 1 januari 2020 had 55,6% van de inwoners van Den Haag een migratieachtergrond. De HVB lijkt weinig aantrekkingskracht op deze omvangrijke groep uit te oefenen.
- g) De jeugd is eveneens ondervertegenwoordigd. Dit is tegenwoordig een algemeen probleem voor verenigingen. We zien wel dat jongeren zeer actief zijn bij het trek tellen op De Vulkaan

en zich ook intensief bezighouden met vogelfotografie zoals te zien op Facebook, maar zij doen dit meestal niet in verenigingsverband. Geen toekomst zonder jeugd.

- h) De HVB heeft geen eigen vergaderruimte/meeting point/bibliotheek, zoals bv Natuurvereniging Noordwijk e.o. die een eigen centrum heeft met twee vergaderzalen, een bibliotheek en een keukentje en die voor 100% gefinancierd worden door de Gemeente Noordwijk. Het centrum is op afspraak het gehele jaar geopend voor groepsbezoek van bijvoorbeeld schoolklassen.
- i) Hoogtepunten uit het HVB inventarisatierapport en ook die uit het jaarrapport van het Vogeltrekstation Meijendel, ontbreken in De Wulp. Ook is er geen jaarlijkse rapportage van Trekpost De Vulkaan. Langdurige trends worden nog niet gepubliceerd, terwijl er toch trekgegevens zijn over meer dan 60 jaar.
- j) Er bestaan klachten dat de HVB recentelijk niet heeft gehandeld bij situaties waarin de lokale vogelstand werd bedreigd door beheersactiviteiten van gemeenten of bij bouwprojecten terwijl dat toch valt binnen de HVB hoofdoelstelling. De klacht zelf en de publiciteit erover kan als consistente activiteit bijdragen aan het verbeteren van het lot van de vogels en hun leefomgeving.

3. Advies voor het te voeren beleid

1. Paraplu functie

Advies

Neem de leiding in lokale groepen en organiseer gezamenlijke evenementen om de betrokkenheid te vergroten en synergie te creëren tussen verschillende initiatieven.

Overweeg een naamswijziging naar 'Vogelbescherming Haaglanden' om de regionale focus te benadrukken en de herkenbaarheid te vergroten.

Concrete aanbevelingen

- a) Inventarisatie samenwerkingspartners: Identificeer partners, zoals vogelwerkgroepen en natuurorganisaties.
- b) Van de HVB een overkoepelende vereniging maken is waarschijnlijk te ambitieus en ook niet echt nodig. Andere actieve Haagse organisaties zijn vaak al onderdeel van een grotere moederorganisatie (KNNV) of hebben al een paraplu-functie (AVN). Wel kan de HVB een sterkere positie innemen door een grotere deskundigheid op het gebied van vogels te genereren en door bredere positionering: ook klimaat, vegetatie, insecten en andere diersoorten te ontwikkelen.
- c) Onderzoek mogelijkheden tot nauwere samenwerking met De Vulkaantellers en met andere werkgroepen. Bied deze groepen ruimte voor het publiceren van samenvattingen van jaarverslagen of van lange termijn trends in verenigingsblad De Wulp en op de HVB website. Te denken valt aan jaaroverzichten van de trek op De Vulkaan en van Vogeltrekstation Meijendel. Dit vergt uitbreiding en vernieuwing van De Wulp en van de website.

- d) Verkennen wat de mogelijkheden voor de HVB zijn binnen het net opgerichte Nationaal Park Hollands Duinen. AVN is 'partner' En de HVB?

2. Expertfunctie uitbouwen

Advies

Om een sterke positie binnen de Haagse regio te behouden dient de vereniging door te evolueren naar een expertorganisatie op het gebied van vogels. Breid deze expertise uit naar een breder ecologisch perspectief om de relevantie en daarmee de invloed van de HVB te vergroten.

Concrete aanbevelingen

- a) Expertisecentrum zijn in brede zin. Om de expertfunctie binnen Haagse regio t.a.v. vogels te versterken is het essentieel dat de kundige Vogelwerkgroep Den Haag inclusief de website geïntegreerd wordt in de HVB. De HVB zou faciliteiten kunnen bieden zoals voor rapportage in De Wulp of op de HVB website. Ook mogelijk financiële ondersteuning van bepaalde activiteiten zouden kunnen helpen. Een recente verhoging van de financiële ondersteuning van Vogelringstation Meijndel door de HVB werd zeer gewaardeerd en heeft de mening over de HVB enigszins veranderd.
- b) Dataschat bij overleggen: gebruik data bij overleggen met gemeenten.
- c) Inventariseer mogelijke kennisbronnen en samenwerkingsverbanden.
- d) Werk nauw samen met vogelwerkgroepen en betrek leden bij datacollectie om de expertise en datakwaliteit te vergroten.
- e) Benut moderne media en lokale vogelkijk-communities om de organisatie actief te promoten en de betrokkenheid te vergroten.
- f) Entameer intensievere contacten / samenwerking met Vulkaantellers..
- g) Versterk de samenwerking en band met vogelringstation Meijndel.
- h) Website voor vogelwaarnemingen: integreer vogelwaarnemingen op de website Waarneming.nl
- i) Betrokkenheid van studenten: betrek studenten bij dataverzameling c.q. burgerwetenschap projecten.

3. Actief beschermen

Advies

Handel zowel proactief in overleg en indien nodig activistisch om de belangen van vogels te behartigen. Dit zal de impact vergroten en de organisatie profileren als een krachtige voorvechter van natuurbehoud. Claim en maak een actievere rol bij de bescherming van vogels waar in lijn met de hoofddoelstelling van de vereniging.

Concrete aanbevelingen

- a) Samenwerking met Stichting Vogels Veilig: verken samenwerking met de stichting in Meijendel.
- b) Stakeholderrelaties: bouw relaties op met stakeholders.
- c) Proactieve betrokkenheid: neem proactief deel aan gesprekken en behoud vaste contactpersonen in randgemeenten. Focus op sub gemeenschappen, richt je op dergelijke gemeenschappen in Den Haag.
- d) Breng juridisch instrumentarium in kaart en organiseer beroep- en bezwaarprocedures in een separate eenheid of commissie.

4. Intensiveer contacten met overheden

Advies

Maak een grondige analyse van beleidsambtenaren en beslissers binnen de gemeente Den Haag, omliggende gemeenten, provincie enz. Onderhoud stelselmatig contact met de afdelingen en individuele ambtenaren via persoonlijk contact, mailings enz. Zorg dat de HVB bij hen 'op de kaart staat' en blijft staan.

Concrete aanbevelingen

- a) Inventariseer stakeholders op ambtelijk en op politiek niveau.
- b) Breng ze onder in een relatienetwerkdatabase.
- c) Formuleer doelstellingen per groep.
- d) Ontwikkel een digitale nieuwsbrief gericht op hen, verzamel individuele mailadressen.
- e) Bepaal beleid wie zich in welk geval tot hen richt en evt. vervolgcontact met hen onderhoudt.
- f) Maak contacten inzichtelijk.
- g) Bespreek voortgang in vast agendapunt bestuur HVB.

5. Promotie van het plezier van vogels kijken en beschermen

Advies

Leg de nadruk op het plezier van vogels kijken om een positieve associatie met de organisatie te creëren. Vergroot zichtbaarheid HVB en werk aan een eigentijdse presentatie.

Concrete aanbevelingen

- a) Identiteit vernieuwen: herzie de identiteit van de HVB

- b) Communicatiestrategie: ontwikkel een doordachte communicatiestrategie, bepaal doelgroepen, formuleer doelstellingen per doelgroep
- c) Website: vernieuw de website
- d) Ontwikkel een ledenwervingsprogramma
- e) Organiseer publiciteit rond uitgaven als Inventarisatierapport en Stadsvogelatlas
- f) Excursies en lespakketten: combineer promotie met educatieve initiatieven
- g) Aanwezigheid bij evenementen: neem actief deel aan regionale evenementen

6. Doelgroepen

Advies

Ontwikkel diverse activiteiten voor verschillende doelgroepen waaronder de jeugd, inclusief (groot)ouder-kind activiteiten, veldactiviteiten en betrokkenheid bij scholen. Richt je daarnaast op allochtone doelgroepen en internationals.

Concrete aanbevelingen

- a) Breid educatieve programma's uit naar scholen om bewustwording te creëren en de jeugd te betrekken bij natuureducatie.
- b) Werk samen met natuurcentra zoals Meijndel om de zichtbaarheid van de organisatie te vergroten en educatieve mogelijkheden te benutten.
- c) Opzetten van een programma voor de jeugd. Bij voorbeeld een gratis jeugd natuurclub van 6-12 jaar (niet alleen vogels) met activiteiten als speuren naar sporen, een slootjesexcursie, uitpluizen van uilenballen, wintervoer maken, een natuurquiz en een herfstnatuurspel. In Noordwijk hebben 173 deelnemers deelgenomen aan dit spel en in totaal 352 kinderen namen deel aan diverse jeugdactiviteiten. Open dagen voor de jeugd bij de Vogelopvang. Actief en zichtbaar bij natuurvoorlichtingscentra (bijv. Meijndel). Deze activiteiten moeten wel bij voorkeur geleid worden door relatief jonge leden! Via een gastles over vogels kunnen we zowel kinderen als ook de ouders enthousiasmeren voor onze andere activiteiten. Webcams in nestkasten. Aandacht voor bestaande webcams o.a. Slechtvalk in de Bethlehemkerk.
- d) Richt specifieke programma's op de 'jongere oudere' als doelgroep voor betrokkenheid en tijdinvestering.
- e) Stimuleer de overdracht van kennis aan nieuwe generaties om een duurzaam engagement te waarborgen.
- f) In de Schilderswijk: aangepaste gastles voor groep 7 en 8 basisscholen, lezing over vogels in Marokko.

7. Vogelrustgebieden

Advies

Zet in op de uitbreiding en bescherming van vogelrustgebieden, met speciale aandacht voor polders, landgoederen en kust/duinen. Maar ook in reactie op de toenemende recreatiedruk in onze groengebieden, nieuwe vogelrustgebieden entameren.

Concrete aanbevelingen

- a) Inventariseer mogelijkheden in regio.
- b) Ontwikkel een lightversie van vogelrustgebieden, zonder hoge hekken, maar afgezet met doornige struiken.
- c) Richt de aandacht op randgemeenten met kwetsbaar groen, zoals Wassenaar, om het draagvlak te vergroten.

8. Interne organisatie + financiën

Advies

De verschillen in activiteiten van de commissies en de verschillen in interesses en meningen van de leden kunnen leiden tot polarisatie of 'wij- zij'-denken binnen de vereniging. Wees alert op en doorbreek een 'eilandencultuur'. Het is van belang dat de verbinding en samenwerking binnen de HVB aandacht blijft krijgen van het bestuur en de leden. Herstel het instituut commissieavond.

Daarnaast is het van belang om de ingeslagen weg van het vergroten van de structurele inkomsten verder uit te bouwen. Oriëntatie op structurele steun aan Vogelopvang, maar ook op projecten als Ruimte voor ijsvogels, gierzwaluwen enz.

Ook kennisoverdracht binnen de vereniging is een punt dat aandacht verdient met het oog op continuïteit.

Concrete aanbevelingen

- a) Buddy-systeem: koppel nieuwe actieve leden aan een ervaren buddy.
- b) Introductieprogramma: ontwikkel een (introductie) programma voor nieuwe leden. Bied trainingen op verschillende niveaus aan om de kennis van leden en geïnteresseerden te vergroten.
- c) Kennisoverdracht: richt programma's op het opleiden van bestuursleden en databeheer.
- d) Onderzoek introductie Office 365 voor non profitorganisaties.
- e) Streef naar een divers bestuur om verschillende perspectieven en expertise binnen de organisatie te borgen. Let op een gezonde leeftijdsopbouw, werk aan verjonging.
- f) Formuleer een heldere strategie om het ledenaantal verder te laten groeien naar 3000 leden.
- g) Zoek naar alternatieve structurele inkomsten naast legaten om financiële stabiliteit te waarborgen.

- h) Transformeer Vogelopvang De Wulp tot een visitekaartje van de organisatie. Dit kan bijdragen aan de financiële duurzaamheid van de HVB.
- i) Ontwikkel tijdschrift De Wulp tot een potentiële inkomstenbron door upgrade van het blad en professionalisering van de advertentiewerving. Geef het uit op A4 formaat, beter en glanzend papier, meer en grotere foto's. Naamvermelding van de fotograaf. Verbeteringen zijn in de pijplijn voor 2025.
- j) Ook de website verdient een make over met de nieuwe huisstijl. Mogelijkheden van sociale media – m.n. Instagram onderzoeken. Zoals voor bijna alle natuurtijdschriften in NL zouden de bijdragen in De Wulp ook opgenomen moeten worden in de Naturalis database www.tijdschriften.nl dat ook een zoekfunctie heeft. Besprekingen zijn gaande.
- k) Artikelen in wijkbladen, gebruik wijkbladen voor promotie.
- l) Investeer in communicatie: durf meer te investeren in communicatie, met focus op moderne middelen. Inspiratie van VWG Voorne en Noordwijk: Haal ideeën op voor profilering en focus.
- m) Integreer vogelwaarnemingen op de website.
- n) Maak middelen vrij om leden gelijkmatig over de regio te verspreiden.
- o) Leg een continuïteitsplan en budget vast voor de vogelopvang.
- p) Alloceer budget voor website, communicatie, lespakketten, trainingen, databeheer, etc.
- q) Versterk de relatie en communicatie tussen commissies en bestuur.
- r) Leid nieuwe, toekomstige bestuursleden op in een meeloopstage: aspirant bestuursleden lopen een poos mee met het huidige bestuur voor toetreding.

Tot slot...

De HVB nadert haar honderdjarig jubileum vanuit een sterke, stabiele basis. Dit advies wordt door de BAC aangeboden aan het bestuur. Wij stellen voor om het in een sessie van de auteursgroep en het bestuur samen door te nemen. In dat overleg kan ook worden bepaald hoe de interne communicatie het beste kan plaatsvinden. Een beknopte presentatie tijdens een alv is een van de mogelijkheden. Dit beleidsadvies richt zich op de periode 2024-2035 en is bedoeld om het bestuur handvatten te bieden om de uitdagingen in een voortdurend veranderende wereld het hoofd te bieden. Wij hebben leden geraadpleegd, externe deskundigen, vertegenwoordigers van andere verenigingen. Wij denken dat hierdoor sprake is van een breed gedragen visie op hoe de HVB in komende jaren haar doelen kan bereiken. Wij hopen dat het bijdraagt aan een goede start van de tweede honderd jaar van de Haagse Vogelbescherming. De zorg voor de bescherming van vogels en van hun leefgebieden verdient onze continue aandacht!

Den Haag, 23 mei 2024

*Wim Kooij, Boudewijn Schreiner, Veronica van Berkel, Martin Lok,
Loes Holierhoek en Foeke Zeilstra.*